

ВСТУПНЕ СЛОВО

Постать професора Юрія Теофановича Величка була і залишається символом українського інтелігента-галичанина, життя і діяльність якого пройшли у часи великих потрясінь ХХ століття: Перша і Друга світові війни, поразка України у визвольній боротьбі проти зовнішніх ворогів, часи утисків українців Галичини з боку польської влади, а відтак період німецької окупації та роки сталінського терору і, нарешті, часи хрущовської “відлиги” та брежнєвського “застою”. На жаль, він не дожив до проголошення самостійної Української держави, про яку він, без сумніву, мріяв. Виходець із родини священика, він міцно засвоїв основи християнської моралі, яких дотримувався все своє життя. Доброзичливий, ввічливий, імпазантний, дещо старомодний, із галицьким діалектом – таким він запам’ятався студентам Львівської політехніки 50-х років. Юрій Теофанович, як один із перших докторів технічних наук у галузі електротехніки у Львові, був беззаперечним науковим авторитетом, його поважали за працьовитість, відданість науці, за те, що сьогодні називаємо академічною доброчесністю, і просто за людську порядність. У цих його якостях ніхто не сумнівався. Як патріот України він старався впроваджувати українську мову в навчальний процес, у технічну термінологію, в наукові публікації. Це не завжди подобалося тодішньому радянському керівництву, проте Юрій Теофанович виявляв наполегливість і завдяки своєму авторитетові добивався свого. Завдяки його зусиллям у 1961 році видано Російсько-український електро-радіотехнічний словник. Він категорично не сприймав тодішньої формально-бюрократичної системи управління вищими навчальними закладами, не умів фальшивити, а коли в нього уривався терпець, то міг вибухнути гнівною промовою, одночасно розуміючи, що “на то нема ради”. Студенти любили його за ліберальне ставлення на екзаменах і повагу до них. Професор Величко, як викладач і педагог, старався щедро ділитися знаннями зі студентською молоддю, залюбки використовував під час лекцій доступні в ті часи діапроектори для демонстрації схем,

графіків, таблиць та інших матеріалів, які власноручно записував на прозорі плівки, котрі називав “прозірками”. Його методика викладання інколи викликала дискусії серед викладачів, проте професор активно відстоював свої переконання і не йшов на компроміси. Пройшовши шлях від інженера-практика до доктора технічних наук, професора, він прекрасно розумів важливу роль технічних розрахунків у діяльності інженера, і у своїх наукових працях старався створювати методи і засоби аналізу та розрахунків складних електричних кіл, орієнтовані на інженерів, яким у той час були доступні лише логарифмічні лінійки та арифмометри. Тому в його працях зустрічаємо багато таблиць, номограм, годографів, графіків. Зокрема, він був ентузіастом застосування математичного апарату матричного числення для аналізу електричних кіл. Підтвердженням цього є виданий у 1958 році україномовний навчальний посібник Ю. Т. Величка “Прохідні чотириполюсники”, написаний на підставі його докторської дисертації, яка на той час була новим кроком у розвитку теорії лінійних електричних кіл. У передмові до посібника читаємо: *“Цілком зрозуміло, що застосування єдиної теорії прохідних чотириполюсників для розрахунку каналів передачі енергії має велике практичне значення. Тому необхідно звести всі спеціальні теорії чотириполюсника до одного знаменника, заповнити всі прогалини між ними та побудувати загальну теорію прохідних чотириполюсників, придатну для всіх спеціальних чотириполюсників”*. Ці слова характеризують стиль роботи професора: докладно вивчити питання і зробити практичні висновки.

Важко переоцінити внесок професора Ю. Т. Величка у становлення радіотехнічних спеціальностей у Львівській політехніці, де він почав свою активну науково-педагогічну діяльність у 1944 році спочатку на кафедрі радіотехніки і телемеханіки, а відтак з 1946 року став виконувати обов’язки завідувача новоствореної кафедри радіотехніки. Перед нечисленим молодим колективом кафедри, який налічував лише п’ять осіб, постали складні завдання стосовно освоєння нових

навчальних дисциплін, розвитку матеріально-технічної бази, підготовки необхідного методичного забезпечення навчального процесу. Не слід забувати, що це відбувалось в умовах післявоєнної розрухи, коли економіка країни лежала в руїнах. Фактично вирішувалось питання, чи бути спеціальності “Радіотехніка” у Львівській політехніці. Завдяки самовідданій праці викладачів кафедри і, насамперед, Ю. Т. Величка, спеціальність “Радіотехніка” зміцніла і розвинулась, а її випускники вже в перші післявоєнні роки зробили істотний внесок у становлення і розвиток приладобудівної промисловості не тільки в Західному регіоні України, але і в межах усього колишнього Радянського Союзу. Згодом, після організації радіотехнічного факультету, на плечі Юрія Теофановича в період з 1953 по 1959 рік лягли обов’язки декана факультету з формування викладацького складу факультету, розширення наукових досліджень кафедр, підготовки наукових кадрів. Беззмінно протягом 30 років професор Ю. Т. Величко завідував кафедрою радіотехніки, яка підготувала багатотисячний загін інженерів у галузі радіоелектроніки, під його науковим керівництвом пройшли школу наукової роботи понад 20 осіб, з яких шестеро стали згодом докторами наук, а 11 – кандидатами наук. Шануючи пам’ять про професора Ю. Т. Величка, у Львівській політехніці у 2003 році в XI навчальному корпусі встановлено меморіальну дошку до 100-річчя від дня його народження. У цьому ж корпусі є лекційна аудиторія імені професора Ю. Т. Величка, а один із кращих студентів отримує іменну стипендію імені Ю. Т. Величка.

Зерна, які посіяв професор Ю. Т. Величко разом зі своїми колегами на початку 50-х років на ниві підготовки радіоінженерів, дали багатий врожай. З роками на радіотехнічному факультеті з’явилися нові кафедри та нові спеціальності, на базі факультету були організовані факультети автоматики, електрофізичний та комп’ютерної техніки. Випускники РТФ стали багатотисячним загоном інженерів, науковців, керівників та організаторів виробництва. В наш час у складі Львівської політехніки працює Інститут телекомунікацій, радіоелектроніки

та електронної техніки, який веде підготовку фахівців у галузі радіоелектроніки, телекомунікацій та інформаційних технологій, чия професійна діяльність визначатиме місце нашої країни серед цивілізованих країн світу.

Сьогодні ми з вдячністю згадуємо першопрохідців, які заклали перші цеглини у фундамент радіоелектроніки у Львівській політехніці, схиляємо голови перед їхньою пам'яттю, ставимо їх у приклад для сучасної студентської молоді. У цьому виданні колишні працівники Львівської політехніки почесний професор Львівської політехніки Й. А. Захарія та професор Т. І. Бардила і доцент А. Ю. Воробкевич діляться спогадами про професора Ю. Т. Величка як людину, вченого і педагога.

Б. А. Мандзій,
*заслужений працівник освіти України,
почесний професор Львівської політехніки,
аспірант професора Ю. Т. Величка у 1965–66 рр.*

18 жовтня 2017 р.